

HENRYK BUJAK
KATARZYNA DMOCHOWSKA-HUBA
STANISŁAW JEDYŃSKI
JAN KACZMAREK

Katedra Hodowli Roślin i Nasiennictwa
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Ocena zdolności kombinacyjnej linii kukurydzy na podstawie indeksów potencjału krzyżowania*

Evaluation of combining ability of maize lines on the basis of cross potential index

Materiał badawczy stanowiło 80 mieszańców F_1 otrzymanych z krzyżowań: 20 linii szklistych z dwoma testerami dent oraz 20 linii zębokształtnych z dwoma testerami flint. Doświadczenia polowe zostały założone w Kobierzycach i Smolicach metodą bloków niekompletnych. Wykonano obserwacje cech bonitacyjnych: pylenia i znamionowania oraz pomiary cech użytkowych: długości kolby, liczby rzędów w kolbie, liczby ziaren w rzędzie, liczby ziaren w kolbie, masy kolby, masy osadki, procentowej zawartości suchej masy oraz masy ziarna z kolby. Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej. Do łącznego rozpatrywania 10 cech w badanych populacjach linii i mieszańców użyto dwóch indeksów genetycznego potencjału krzyżowania Y_i dla ogólnej zdolności kombinacyjnej i swoistej zdolności kombinacyjnej Y_{ij} . W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono istotną dodatnią współzależność między indeksem Y_i a Y_{ij} . Linie charakteryzujące się najwyższymi wartościami indeksów Y_i , także wyróżniały się pod względem indeksu Y_{ij} . Stwierdzono wysokie współczynniki korelacji między liczbą ziaren w kolbie, liczbą rzędów oraz masą kolby a indeksem Y_i . Indeks genetycznego potencjału krzyżowania Y_{ij} dla SCA wskazuje, że najlepszymi parami linii do wykorzystania efektu heterozji są: K 324 × K194, S 4-4S × S 50668-4, S 43047 × S 50668-4 oraz S 56028A × S 50668-4. Z badań wyciągnięto wniosek o przydatności wielowymiarowych indeksów genetycznego potencjału krzyżowania do prowadzenia selekcji pod względem ogólnej i swoistej zdolności kombinacyjnej.

Słowa kluczowe: genetyczny potencjał krzyżowania, indeks selekcyjny, kukurydza, linia wsobna, mieszańiec

The material used in the study consisted of 80 F_1 hybrids obtained by crossing 20 flint lines with 2 dent testers and 20 dent lines with 2 flint testers. Field trials were conducted at the breeding stations at Kobierzyce and Smolice. Incomplete block design was used. The following characters were analysed statistically: pollen shed, silking, ear length, no. of rows/ear, no. of kernels/row, no. of kernels/ear, ear weight, cob weight, % dry matter and weight of grain/ear. In order to evaluate simultaneously 10

* Publikacja finansowana z projektu pt. „Drugi program stypendialny dla doktorantów Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego i środków regionalnych.

characters of lines and hybrids, two indices of genetic crossing potential (Y_i , Y_{ij}) were computed. Positive relationship was found between the indices, which gave similar rankings of the lines. High correlations were observed between no. of kernels/ear, no. of rows/ear, ear weight and Y_i index. The SCA index (Y_{ij}) indicated the following pairs of lines: K 324 × K 194, S 4-4s × S 50668-4, S 43047 × S 50668-4 and S 56028A × S 50668-4 as potentially most heterotic. It was concluded from the studies that multidimensional genetic indices of crossing potential can be useful in selection in respect of general and specific combining ability.

Key words: combining ability, genetic crossing potential, hybrid, inbred line, maize, selection index

WSTĘP

Do oceny wartości hodowlanej linii wsobnych wykorzystuje się badanie ogólnej i swoistej zdolności kombinacyjnej. (Adamczyk, 2005; Bujak i in., 2004). Dla każdej pojedynczo badanej cechy uzyskuje się różne uszeregowanie linii pod względem ich wartości. Taka niejednoznaczność ocen utrudnia hodowcom wybór najlepszych genotypów w celu optymalnego wykorzystania efektu heterozji. Istnieje możliwość łącznego rozpatrywania kilku cech i oceny wartości linii na podstawie jednej liczby — indeksu. Dotychczasowe badania (Bujak i in. 2006;) wykazały, że dwa indeksy: Y_i dla GCA oraz Y_{ij} dla SCA, mogą być przydatne w hodowlanej ocenie linii wsobnych i ułatwić prowadzenie selekcji. Indeks jest wartością niemianowaną, którą można traktować jako super cechę i według niej wybierać najlepsze genotypy. Celem pracy było wykorzystanie dwóch indeksów selekcyjnych Y_i oraz Y_{ij} do oceny zdolności kombinacyjnych linii wsobnych kukurydzy.

MATERIAŁ I METODY

Materiał badawczy stanowiły 43 linie wsobne kukurydzy w tym 21 typu szklatego (flint) i 22 zębokszałtne (dent). Wszystkie linie pochodziły z hodowli smolickiej i kobierzyckiej. Do krzyżowania wybrano cztery testery, w tym dwa typu szklatego (K 194 i S 66208A) oraz dwa zębokszałtne (K 324 i S 50668-4). Linie szkliste krzyżowano z testerami zębokszałtnymi (doświadczenie 1), a linie zębokszałtne z testerami szklistymi (doświadczenie 2). Łącznie otrzymano 80 mieszańców F_1 , z którymi założono doświadczenia polowe metodą bloków niekompletnych w Kobierzycach i Smolicach w 2005 roku. Nasiona mieszańców wysiano na poletkach 5 m^2 w 2 rzędach, w rozstawie $75 \times 18,6 \text{ cm}$. W czasie wegetacji i bezpośrednio po zbiorach na 10 roślinach wykonano ocenę bonitacyjną i pomiary następujących cech: pylenie i znamionowanie, długość kolby, liczba rzędów w kolbie, liczba ziaren w rzędzie, liczba ziaren w kolbie, masa kolby, masa osadki, procentowa zawartość suchej masy oraz masa ziarna z kolby. Otrzymane wyniki poddano analizie statystycznej. W pierwszym etapie oszacowano ogólną i swoistą zdolność kombinacyjną linii, a następnie obliczono dwa indeksy selekcyjne Y_i oraz Y_{ij} do łącznego rozpatrywania cech (Savcenko, 1989; Kaczmarek i Bujak, 1992/1993; Bujak i in., 2006) według następujących wzorów:

$$Y_i = \hat{g}_0 + \sum_{k=1}^m b_k \hat{g}_k$$

gdzie:

g_0 — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej cechy podstawowej

g_k — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej k -tej integrowanej cechy

b_k — współczynnik regresji k -tej integrowanej cechy

oraz:

$$Y_{ij} = \hat{g}_0^i + \hat{g}_0^j + \sum_{k=1}^m b_k (\hat{g}_k^i + \hat{g}_k^j)$$

gdzie:

g_0^i — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej cechy podstawowej i -tej formy matecznej

g_0^j — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej cechy podstawowej j -tej formy ojcowskiej

g_k^i — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej k -tej integrowanej cechy i -tej formy matecznej

g_k^j — oszacowanie ogólnej wartości kombinacyjnej k -tej integrowanej cechy j -tej formy ojcowskiej

b_k — współczynnik regresji k -tej integrowanej cechy.

Pomiędzy wartościami efektów GCA każdej cechy a indeksem Y_i obliczono współczynnik korelacji prostej „ r ”.

WYNIKI

Po uzyskaniu wyników z obserwacji i pomiarów 10 cech z 40 mieszańców o formule flint $\times$ dent wykonano analizę wariancji oraz oszacowano ogólną i swoistą zdolność kombinacyjną linii. Stwierdzono istotne średnie kwadraty GCA linii matecznych dla wszystkich cech. W przypadku testerów nie wykazano istotności GCA dla masy kolby, masy osadki oraz masy ziarna z kolby. Istotną zmienność swoistej zdolności kombinacyjnej stwierdzono tylko dla terminu pylenia roślin (tab. 1).

Drugie doświadczenie stanowiło odrębną grupę 40 mieszańców pojedynczych o formule dent $\times$ flint. Analiza wariancji wykazała brak istotnego zróżnicowania genotypów pod względem masy kolby, procentowej zawartości suchej masy i masy ziarna z kolby. Pozostałe cechy charakteryzowały się istotnymi średnimi kwadratami zmienności dla genotypów. Istotność efektów GCA dla form matecznych i ojcowskich stwierdzono tylko dla czterech cech. Nie wykazano istotnej swoistej zdolności kombinacyjnej SCA mieszańców (tab. 2).

Tabela 1

Średnie kwadraty zmienności z analizy wariancji dla cech mieszańców pierwszego doświadczenia
(flint × dent)

The mean squares for the first trial (flint × dent)

Źródło zmienności Source of variation	Lss	Pylenie Pollen shed	Znamionowanie Silking	Długość kolby (cm) Ear length	Liczba rzędów ziaren w kolbie No of rows/ear	Liczba ziaren w rzędzie No of grains/row	Liczba ziaren w kolbie No of grains/ear	Masa kolby (g) Ear weight (g)	Masa osadki (g) Cob weight (g)	Sucha masa (%) % dry mass	Masa ziaren z kolby (g) Weight of kernels /ear (g)
Bloki Blocks	1	4,03	5,61	1,06	0,9	5,3	2724	1032,47	61,68	14,04	695,01
Mieszańce Hybrids	41	6,43**	8,62**	1,36	2,13**	16,30**	7454,07**	1634,17**	78,09*	12,81**	1043,50**
GCA matek GCA for lines	19	10,92**	13,83**		1,76**	28,26**	12199,18**	2228,33**	114,19**	19,13**	1304,73**
GCA ojców GCA for testers	1	4,66*	33,38**		28,67**	26,73*	10790,06**	855,01	32,62	19,06*	375,93
SCA	19	2,22*	2,17		0,75	4,33	1939,41	728,63	36,5	6,01	564,48
Błąd Error	41	0,92	1,4	2,09	0,56	4,99	1138,57	551,84	23,66	3,19	405,19

* istotność na poziomie p = 0,05; Significant at p = 0.05

** istotność na poziomie p = 0,01; Significant at p = 0.01

Lss — Liczba stopni swobody; Degrees of freedom

Tabela 2

Średnie kwadraty zmienności z analizy wariancji dla cech mieszańców drugiego doświadczenia
(dent × flint)

The mean squares for the second trial (dent × flint)

Źródło zmienności Source of variation	Lss	Pylenie Pollen shed	Znamionowanie Silking	Długość kolby (cm) Ear length	Liczba rzędów ziaren w kolbie No of rows/ear	Liczba ziaren w rzędzie No of grains /row	Liczba ziaren w kolbie No of grains/ear	Masa kolby (g) Ear weight	Masa osadki (g) Cob weight	Sucha masa (%) % dry mass	Masa ziaren z kolby (g) Weight of kernels /ear
Bloki Blocks	1	3,44	3,8	2,99	1,1	5,49	2796,34	1054,06	87,79	16,22	609,62
Mieszańce Hybrids	41	2,25*	3,11*	2,97*	2,41**	10,9*	4040,63*	1001,2	90,74*	15,32	674,89
GCA matek GCA for lines	19	1,78	3,92*	2,07	3,54**	13,29*	6004,42**		60,35		
GCA ojców GCA for testers	1	36,72**	21,79**	43,84**	0,06	20,39	3021,14		768,96**		
SCA	19	0,85	1,57	1,63	1,31	6,01	2155,63		30,55		
Błąd Error	41	1,11	1,63	1,09	0,73	6,09	2001,78	972,36	48,52	13,2	647,44

* istotność na poziomie p = 0,05; Significant at p = 0.05

** istotność na poziomie p = 0,01; Significant at p = 0.01

Lss — Liczba stopni swobody; Degrees of freedom

Ocena linii wsobnych pod względem cech użytkowych jest ważna, ale najistotniejszym zagadnieniem jest ich potencjał krzyżowania. W przypadku pojedynczej cechy ocenę przeprowadza się na podstawie ogólnej i swoistej wartości kombinacyjnej (GCA i SCA). W tabelach 3 i 4 przedstawiono efekty ogólnej wartości kombinacyjnej dla linii oraz indeks Y_i genetycznego potencjału krzyżowania dla GCA. Ponieważ wartości efektów dla różnych cech przyjmują dodatnie i ujemne znaki, to również indeks potencjału krzyżowania może mieć ujemną lub dodatnią wartość.

Na podstawie wielowymiarowego indeksu można łatwo wybrać najlepsze linie. W pierwszym doświadczeniu (tab. 3) wyróżniały się 4 linie: S 43047, S56028A, K 346 oraz K 389. Uwzględnienie niekorzystnego wpływu masy osadki, pylenia i znamionowania na wartość indeksu, pozwoliło na wyłonienie linii wcześniejszych K 339 i S 4-4S o obniżonej masie osadki. Indeks Y_i był istotnie współzależny z liczbą ziaren w kolbie, pyleniem i znamionowaniem oraz ujemnie skorelowany z procentową zawartością suchej masy (tab. 3 i 4).

Tabela 3
Efekty ogólnej wartości kombinacyjnej oraz indeks genetycznego potencjału krzyżowania (Y_i) dla linii typu flint

GCA effects and crossing potential index (Y_i) for the flint lines											
Linie Lines	Pylenie Pollen shed	Znamionowanie Silking	Długość kolby (cm) Ear length	Liczba rzędów ziaren w kolbie No. of rows/ear	Liczba ziaren w rzędzie No. of grains /row	Liczba ziaren w kolbie No. of grains/ear	Masa kolby (g) Ear weight	Masa osadki (g) Cob weight	Sucha masa (%) % dry mass	Masa ziaren z kolby (g) Weight of kernels /ear	Indeks poten- cjału krzyżo- wania Y_i Crossing potential index
K 341	0,55	1,49	-0,34	-0,90	0,01	-8,47	-43,94	10,78	2,24	-23,34	-72,87
K 403	-2,69	-2,58	-0,76	0,27	-0,22	7,62	-5,28	1,10	0,62	-10,87	74,15
K 417	1,32	0,34	-0,49	-1,50	-0,15	-58,56	-29,49	5,91	2,01	-21,85	-154,97
K 389	-1,97	-1,99	1,02	1,06	7,11	150,62	53,77	-10,45	-0,89	43,21	149,40
K 404	-0,62	-0,56	-0,27	0,38	-1,52	-11,23	-48,28	8,39	3,68	-32,65	-94,39
K 189	-3,57	-3,56	0,08	-0,01	0,74	11,49	-4,27	1,56	-4,00	1,56	3,26
K 167	0,64	1,32	0,05	-0,84	-1,39	-47,40	-8,05	2,89	-0,67	-3,17	-129,82
K 339	-1,40	-1,18	-0,54	0,30	1,89	39,25	11,29	-4,92	-0,36	6,13	190,14
K 346	-1,52	-2,16	0,06	1,41	1,33	70,87	-9,02	4,38	0,64	-7,78	189,77
K 408	-1,31	-1,83	-0,09	0,42	0,76	22,00	-8,34	4,22	3,01	-5,01	-36,10
S 311	2,06	2,31	-0,62	-0,42	-4,81	-84,84	-28,31	5,57	1,77	-27,34	-79,95
S4-4S	2,16	2,00	-0,64	0,78	-1,08	-36,27	-7,94	-1,10	-3,39	-9,26	445,31
S41053	0,52	0,54	-0,33	-0,11	-1,89	-34,73	-0,98	-4,92	1,65	-7,57	-96,13
S43047	-0,77	-1,35	-0,82	0,97	2,39	68,77	27,76	-4,24	-3,90	21,37	571,91
S56028A	-1,02	0,82	-0,81	0,59	-0,80	7,44	16,83	-6,80	-0,62	9,99	239,75
S48582	0,40	1,07	0,77	0,12	-3,63	-53,64	-23,94	3,62	0,16	-16,08	-302,81
S55591	0,91	0,74	0,88	0,17	3,43	54,88	55,18	-9,99	-3,13	40,87	102,28
S65341A	2,46	3,18	0,55	-0,60	-5,44	-99,30	8,54	-2,07	0,59	2,60	-366,40
S57571	-1,04	-1,62	1,37	-0,58	3,18	25,25	29,75	-5,46	-2,05	26,20	-287,99
S70026A	2,86	3,06	0,94	-0,79	0,08	-25,81	14,70	1,55	1,66	12,96	-256,56
K 324	-0,27	-0,74	0,15	-0,70	0,76	-12,48	-3,72	0,76	0,61	-2,58	-164,00
S50668-4	0,27	0,74	-0,15	0,70	-0,76	12,48	3,72	-0,76	-0,61	2,58	164,00
r	0,62	0,67	-0,31	0,77	0,64	0,78	0,48	0,52	-0,59	0,46	

Wartości krytyczne; Critical values: $r_{0,05}=0,42$ $r_{0,01}=0,54$

W doświadczeniu drugim (tab. 4) na uwagę zasługiwały cztery linie, które uzyskały dodatnie i najwyższe indeksy Y_i . Należą do nich: K 324, S 49759-2-3, S 47225A oraz S49379. W tej populacji linii wsobnych inaczej niż w poprzedniej grupie układają się istotne wielkości współczynników korelacji między efektami GCA dla analizowanych cech, a indeksem genetycznego potencjału krzyżowania Y_i . Należy wyciągnąć stąd wniosek, że indeks Y_i stanowi lepszą wartość informacyjną, aniżeli efekty ogólnej wartości kombinacyjnej dla poszczególnych cech.

Tabela 4
Efekty ogólnej wartości kombinacyjnej oraz indeks genetycznego potencjału krzyżowania (Y_i) dla linii typu dent

GCA effects and crossing potential index (Y_i) for the dent lines											
Linie Lines	Pylenie Pollen shed	Znamionowanie Silking	Długość kolby (cm) Ear length	Liczba rzędów ziaren w kolbie No. of rows/ear	Liczba ziaren w rzędzie No. of grains /row	Liczba ziaren w kolbie No. of grains /ear	Masa kolby (g) Ear weight	Masa osadki (g) Cob weight	Sucha masa (%) % dry mass	Masa ziaren z kolby (g) Weight of kernels /ear	Indeks potencjału krzyżowania Y_i Crossing potential index
K231	0,63	0,61	-0,91	0,06	-0,31	-2,52	-18,6	5,64	0,42	-13,12	-30,58
K242	0,36	1,08	-0,35	-0,20	-0,83	-13,45	-8,63	1,59	1,29	-6,48	-24,26
K244	0,78	0,48	-0,49	0,12	-1,25	-1,06	-6,44	-0,84	1,89	-7,13	-28,15
K384	-1,14	-1,68	-0,75	-0,83	0,41	-30,23	4,62	-1,64	-1,08	3,22	-3,57
K405	-1,33	-2,25	0,96	2,92	1,43	106,93	1,95	-8,52	1,5	-6,45	-2,90
K324	-0,55	-1,51	0,11	-0,04	4,61	65,37	20,71	-2,44	-5,65	18,17	89,54
K409	-0,36	0,69	0,52	0,28	-2,18	-23,02	2,92	-1,41	-1,13	1,58	7,27
K410	1,30	-1,79	-2,03	-0,48	-2,70	-53,84	-51,42	6,54	-2,71	-46	-93,13
K411	0,74	0,47	1,02	-1,63	1,95	-23,32	3,82	4,22	1,18	8,38	11,48
K412	0,80	1,26	-0,21	0,53	-1,20	4,03	4,58	2,92	-0,33	7,41	21,04
S41798-1-2-2	-0,69	0,15	0,06	-0,53	-1,18	-31,69	-3,41	4,37	1,45	1,32	-21,90
S49379	-0,57	-0,60	1,11	0,19	1,64	41,32	2,49	0,56	0,48	23,64	30,87
S54569A	0,12	-0,13	-0,19	-0,52	-0,66	-23,76	-22,22	6,13	4,09	-18,61	-73,35
S50685	0,72	1,12	-0,23	0,59	-2,38	-14,99	11,27	-6,4	-0,35	5,41	15,93
S56119A	-0,49	-0,82	-0,42	-0,57	-1,75	-60,27	5,96	-5,37	-3,45	1,2	11,41
S54585	0,37	0,48	0,32	-0,71	0,64	-13,77	-8,85	3,21	1,61	-5,34	-21,41
S336A	0,14	-0,28	-0,01	1,34	-1,67	17,75	-1,73	-1,72	-0,73	-3,52	1,48
S56349A-4	0,05	0,59	0,17	-0,44	0,87	0,33	5,05	-0,06	2,38	5,23	-4,07
S49759-2-3	0,00	-0,57	0,79	1,34	1,02	62,59	24,18	-5,14	1,31	19,43	45,06
S47225A	-0,63	-1,08	0,54	-1,44	3,54	3,17	12,73	-1,64	-2,12	11,64	38,80
K194	-0,76	-0,59	0,84	0,03	-0,57	-6,97	6,16	-3,51	-1,21	2,45	11,16
S66208A	0,76	0,59	-0,84	-0,03	0,57	6,97	-6,16	3,51	1,21	-2,45	-11,16
r	0,63	0,34	0,62	0,21	0,63	0,57	0,89	0,70	-0,50	0,84	

Wartości krytyczne; Critical values: $r_{0,05}=0,42$ $r_{0,01}=0,54$

Wielowymiarowy indeks genetycznego potencjału krzyżowania (Y_{ij}) obliczono dla efektów swoistej wartości kombinacyjnej (tab. 5). Na podstawie tego indeksu można było rekomendować następujące pary linii: K 324 i K 194, S 4-4S i S 50668-4, S 43047 i S 50668-4 oraz S 56028A i S 50668-4. Na uwagę zasługuje fakt, że linie, które charakteryzowały się najwyższymi wartościami indeksu Y_i także wyróżniały się pod względem indeksu Y_{ij} genetycznego potencjału krzyżowania.

Tabela 5

Indeksy genetycznego potencjału krzyżowania SCA (Y_{ij}) dla mieszańców flint × dent i dent × flint
SCA crossing potential index for the flint × dent and dent × flint hybrids

Linie Lines	Tester Testers	Flint × Dent		Linie Lines	Tester Testers	Dent × Flint	
		K 324	S50668-4			K 194	S66208A
K 341		-236,87	91,13	K231		-19,42	-41,75
K 403		-89,85	238,15	K242		-13,10	-35,42
K 417		-318,97	9,03	K244		-16,99	-39,31
K 389		-14,60	313,40	K384		7,59	-14,74
K 404		-258,39	69,61	K405		8,26	-14,07
K 189		-160,74	167,26	K324		100,70	78,38
K 167		-293,82	34,18	K409		18,43	-3,90
K 339		26,14	354,14	K410		-81,96	-104,29
K 346		25,77	353,77	K411		22,65	0,32
K 408		-200,10	127,90	K412		32,20	9,87
S 311		-243,95	84,05	S41798-1-2-2		-10,74	-33,06
S4-4S		281,31	609,31	S49379		42,03	19,71
S41053		-260,13	67,87	S54569A		-62,18	-84,51
S43047		407,91	735,91	S50685		27,10	4,77
S56028A		75,75	403,75	S56119A		22,57	0,25
S48582		-466,81	-138,81	S54585		-10,25	-32,58
S55591		-61,72	266,28	S336A		12,65	-9,68
S65341A		-530,40	-202,40	S56349A-4		7,09	-15,23
S57571		-451,99	-123,99	S49759-2-3		56,22	33,89
S70026A		-420,56	-92,56	S47225A		49,96	27,63

WNIOSKI

1. Linie, które charakteryzowały się najwyższymi indeksami Y_i dla GCA, również wyróżniały się pod względem indeksu Y_{ij} dla SCA. Świadczy to o wysokiej dodatniej współzależności pomiędzy wartościami tych indeksów.
2. Największy wpływ na wartość indeksu Y_i miała liczba ziaren w kolbie i związane z tą cechą liczba rzędów oraz masa kolby.
3. Indeksy genetycznego potencjału krzyżowania, które określają wartość linii na podstawie potomstwa F_1 mogą być przydatne w ustalaniu najlepszych formuł mieszańców. Indeks Y_{ij} dla SCA wskazał na najlepsze pary linii: K 324 i K194, S 4-4S i S 50668-4, S 43047 i S 50668-4 oraz S 56028A i S 50668-4.
4. Wielowymiarowe indeksy genetycznego potencjału krzyżowania można polecić hodowcom do równoczesnej selekcji kilku cech pod kątem GCA i SCA. Indeksy w postaci jednej liczby stanowią supercechę o nieokreślonym mianie i są łatwe do porównań pomiędzy różnymi genotypami roślin. Wyższe wartości indeksów charakteryzują lepsze linie i tym samym ułatwiają ich wybór.

LITERATURA

- Adamczyk J. 2005. Genetyczne podstawy hodowli kukurydzy (*Zea mays L.*). W: Zarys genetyki zbóż., t. 2, Wyd. Inst. Genetyki Roślin PAN, Poznań.
- Bujak H., Jedyński St., Kaczmarek J. 2004. Zastosowanie indeksu selekcyjnego do oceny wartości hodowlanej. Rozprawy i monografie Inst. Genetyki Roślin PAN, Poznań 11: 207 — 222.
- Bujak H., Jedyński St., Kaczmarek J., Karwowska C., Kurczych Z., Adamczyk J. 2006. Wielocechowa analiza wartości hodowlanej linii wsobnych kukurydzy (*Zea mays L.*). Biul. IHAR 240/241: 211 — 216.
- Kaczmarek J., Bujak H. 1992/1993. Analiza genetyczna integralności systemu kilku cech użytkowych żyta z wykorzystaniem asocjacyjnej wartości kombinacyjnej. Biul. Inform. AR-T Olsztyn 34: 165 — 177.
- Savcenko B. K. 1989. Asocjatywnyj otbor v selekcyjnych programach. Uspechi Sovrimennoj Genetiki 16: 139 — 153.